- jak korzystać z poszczególnych ścieżek restrukturyzacji zadłużenia (postępowania restrukturyzacyjne przewidziane w Prawie restrukturyzacyjnym i/lub seria ugód cywilnoprawnych),
- jak sfinansować restrukturyzację?

Już obecnie strona internetowa PARP dostarcza przedsiębiorstwom w kryzysie szeregu przydatnych wskazówek i informacji.

Jako podsumowanie można postawić w tym miejscu tezę, że implementacja Dyrektywy Drugiej Szansy niestety nie tylko nie rozwiązała podstawowych problemów restrukturyzacji, ale wręcz przeciwnie – wprowadziła dodatkowe komplikacje. Nowe przepisy, które miały poprawić efektywność postępowań restrukturyzacyjnych, w pierwszej chwili sprawiają nawet wrażenie, że za bardzo wychodzą naprzeciw interesom dłużników, np. poprzez siłowe wciągnięcie wierzycieli zabezpieczonych do układu. Po głębszej analizie okazuje się jednak, że tak naprawdę dają one tym wierzycielom takie uprzywilejowanie, że skutkiem może być całkowite zablokowanie możliwości zawarcia układu, przy czym ciężar rozstrzygnięć będzie często przeniesiony na etap postanowienia sądu o zatwierdzeniu układu, co znów wydłuży czas postępowań.

Przedstawiając powyższe, liczymy na to, że prace nad poprawą efektywności narzędzi umożliwiających tzw. restrukturyzację sądową będą trwały nadal, a przy okazji kolejnych zmian Prawa restrukturyzacyjnego, jak i Prawa upadłościowego przynajmniej część z podniesionych tu problemów zostanie rozwiązanych. Biorąc pod uwagę, że w czerwcu 2025 r. Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych UE przyjęła przedstawiony przez polską Prezydencję projekt dyrektywy w sprawie harmonizacji pewnych aspektów prawa dotyczącego niewypłacalności (tzw. podejście ogólne)[24], z pewnością będzie ku temu okazja. Sygnalizowane wyżej problemy zostaną szerzej omówione w kolejnych rozdziałach.

1.4. Tarcze antycovidowe a praktyka restrukturyzacji

W marcu 2020 r. wybuchła w Polsce pandemia COVID-19. W dniu 20 marca 2020 r. Minister Zdrowia wydał rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczpospolitej Polskiej stanu epidemii COVID-19. W celu wsparcia przedsiębiorstw tarcze antycovidowe (antykryzysowe), przybierające postać subwencji, w latach 2020–2021

[24] Zob. https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/sukces-polskiej-prezydencji--rada-ue-przyjela-tz-w-podejscie-ogolne-dot-nowej-dyrektywy-w-sprawie-niewyplacalnosci.

stanowiły przykład odejścia od żelaznych zasad liberalizmu gospodarczego. Polska nie była zresztą jedynym krajem, w którym w obliczu pandemii COVID-19 rozwinięto pomoc dla przedsiębiorców na niespotykaną dotąd skalę, porzucając filozofię o ożywczych skutkach kryzysów gospodarczych i naturalnej selekcji podmiotów – kandydatów do przetrwania przy minimalnej pomocy ze strony państwa. Pomoc w ramach kolejnych tarcz antycovidowych (antykryzysowych) była w Polsce klasycznym przykładem tzw. stymulacji fiskalnej i objęła:

1) dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników,
2) dotacje na pokrycie bieżących kosztów działalności mikroprzedsiębiorców i małych i średnich przedsiębiorców (subwencja PFR); tzw. mikroprzedsiębiorcy mieli możliwość uzyskania jednorazowej dotacji w wysokości 5000 zł na pokrycie bieżących kosztów działalności gospodarczej,
3) zwolnienie z opłacenia składek ZUS za listopad 2020 r.,
4) dodatkowe świadczenie postojowe dla osób prowadzących działalność gospodarczą,
5) świadczenia postojowe, w tym świadczenia dla branży turystyczno-rekreacyjnej,
6) wprowadzenie tzw. bonu turystycznego,
7) możliwość skorzystania z ulg w podatku od nieruchomości oraz podatku od przychodów z budynków,
8) nowelizację art. 67a OP i dodanie pandemii COVID-19 jako przesłanki do udzielania ulg w spłacie podatku.

Nowym rozwiązaniem wprowadzonym w ramach tarcz antycovidowych w spółkach kapitałowych była możliwość zdalnego funkcjonowania zarządów i rad nadzorczych, możliwość zdalnego głosowania przez organy oraz wykonywania głosu przez innego członka organu, a także możliwość odbywania e-zgromadzeń.

Tarcze antycovidowe doprowadziły do przymusowej modyfikacji umów najmu w galeriach handlowych; umożliwiły też zmiany umów związanych z realizacją zamówień publicznych.

Warunkiem skorzystania z niektórych rozwiązań wyszczególnionych wyżej było wykazanie spadku przychodów przedsiębiorcy wskutek pandemii COVID-19 oraz wykazanie na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności przynależności do branż szczególnie poszkodowanych przez pandemię COVID-19 (np. hotelarstwo). Dodatkowymi warunkami było utrzymanie funkcjonowania firmy i poziomu zatrudnienia. Sam fakt, że doszło do pandemii COVID-19, nie oznaczał automatycznie przyznania ulg i pomocy dla przedsiębiorstwa, co znalazło swój wyraz także w orzecznictwie po 2020 r.

Kwota subwencji finansowej w Tarczy PFR 2.0 maksymalnie mogła wynosić:

1) nie więcej niż 70% kosztów stałych **za okres listopad–grudzień 2020 r.**, jeżeli w tym okresie spadek przychodów w relacji do analogicznego okresu 2019 r. wynosił co najmniej 30%;
2) nie więcej niż 70% prognozowanych kosztów stałych **za okres styczeń–marzec 2021 r.**, jeżeli w tym okresie prognozowany spadek przychodów w relacji do analogicznego okresu **2019 r.** wynosił co najmniej 30%.

Jak zaznaczono w poprzednim punkcie, w ramach tarcz antycovidowych wprowadzono też nową ścieżkę postępowania restrukturyzacyjnego, tzw. uproszczone postępowanie o zatwierdzenie układu, zwane też uproszczonym postępowaniem restrukturyzacyjnym.

Jednocześnie jednak w kontekście dostępnych w Polsce ścieżek restrukturyzacji możliwości skorzystania z tarcz antycovidowych były ograniczone. W przypadku Tarczy Finansowej PFR obowiązywała zasada, że przedsiębiorcy korzystający z Prawa restrukturyzacyjnego (tzw. restrukturyzacji sądowej), np. przedsiębiorcy, wobec których otwarto jedno z postępowań restrukturyzacyjnych, nie mogą ubiegać się o subwencję z Tarczy Finansowej PFR. Nie było natomiast formalnych przeszkód korzystania z tarcz antycovidowych, gdy przedsiębiorstwo dążyło do zawarcia serii ugód bilateralnych ze swymi wierzycielami. Subwencja z Tarczy Finansowej PFR zakładała możliwość częściowego jej umorzenia, o ile przedsiębiorstwo z niej korzystające utrzymało swą działalność i poziom zatrudnienia. Warunki subwencji PFR przewidywały możliwość umorzenia nawet 75% subwencji. Gdy przedsiębiorca już otrzymał subwencję z PFR, a w międzyczasie wobec przedsiębiorcy doszło do otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, to był on zmuszony ją zwrócić. Zwrot subwencji PFR był wymagany również gdy przedsiębiorca skorzystał z będącego jednym z elementów Tarczy 4.0 – uproszczonego postępowania restrukturyzacyjnego. Z drugiej jednak strony subwencja PFR może być objęta układem sądowym zawieranym w ramach postępowania restrukturyzacyjnego. Możliwość umorzenia subwencji PFR zależy od wyników tzw. testu prywatnego wierzyciela, który przeprowadza nadzorca sądowy (jeżeli test wykaże, że restrukturyzacja takiej wierzytelności stanowiłaby pomoc publiczną, może ona w ramach układu być tylko rozłożona na raty). PFR może – jak każdy wierzyciel – głosować za układem, przeciw lub wstrzymać się od głosu[25].

Tarcze antycovidowe wprowadziły też dyskusyjne rozwiązanie związane z odpowiedzialnością członków zarządu spółek kapitałowych za niezłożenie w terminie

[25] B. Sierakowski, M. Waberski, *Subwencja z PFR też może być objęta układem,* „Dziennik Gazeta Prawna" nr 2 (5410) z dnia 5–6 stycznia 2021 r.

wniosku o upadłość. Chodzi tu o obowiązujący od 13 kwietnia 2020 r. art. 15zzra Tarczy 4.0. Z ust. 1 tego artykułu wynika, że jeśli w stanie zagrożenia epidemicznego albo stanie epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 (po 14 marca 2020 r.) powstała podstawa do ogłoszenia upadłości dłużnika, to ten stan niewypłacalności podmiotu gospodarczego domyślnie powstał z powodu COVID-19. Stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego powodował, że bieg terminu do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, o którym mowa w art. 21 PrUp, nie rozpoczynał się, a rozpoczęty ulegał przerwaniu. Przerwanie terminu obowiązywało do końca stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu pandemii. Po tym okresie termin zaczynał biec na nowo. Opisane podejście może nadal wywołać spory na linii dłużnik i jego zarząd a wierzyciele. Podczas procesów wierzyciele są w stanie podnosić argumenty, że dłużnik:

- popadł w problemy finansowe jeszcze przed 14 marca 2020 r.,
- nie korzystał z dostępnych tarcz antycovidowych, co poprawiłoby jego sytuację finansową,
- nie wykorzystał możliwości wynikających z tzw. cyfryzacji, np. e-handel lub e-eventy.

Sprawę dodatkowo komplikował fakt, że od kwietnia 2020 r. ograniczenia przemieszczania lub izolacji osób (tzw. *lockdowny)* ulegały liberalizacji, w wyniku czego przedsiębiorca mógł działać bez większych ograniczeń. Dłużnik mógł z kolei przywołać kolejne lockdowny, jakie w Polsce obowiązywały ponownie zimą 2020 r. i wczesną wiosną 2021 r.

Bezprecedensowa skala pomocy udzielonej firmom na świecie i w Polsce w okresie pandemii COVID-19 jest krytykowana przez liberalnych ekonomistów. W tym kontekście wskazuje się na zjawisko tzw. *firm-zombie*, czyli przedsiębiorstw, które w normalnych warunkach rynkowych nie byłyby w stanie przetrwać, lecz dzięki interwencji państwa w rozmaitych formach unikają upadłości, jednocześnie permanentnie generując straty. Z drugiej strony badania niektórych ekonomistów wskazują, że firmy-zombie rzadziej niż przedsiębiorstwa „zdrowe" uzyskiwały dotacje, moratoria na spłatę kredytów i gwarancje publiczne na pożyczki, co sugeruje, że te środki pomocowe nie w pełni przyczyniły się do „zombifikacji" gospodarki w poszczególnych krajach[26]. Niewątpliwie jednak w wielu krajach, w tym również w Polsce, nastąpił wzrost liczby takich firm, co może prowadzić do niewłaściwej alokacji zasobów kapitału i siły roboczej w gospodarce. Utrzymywanie ich przy

[26] M. Pelosi, G. Roda, E. Sette, *Firmy-zombie podczas pandemii COVID-19,* https://www.obserwatorfinansowy.pl/bez-kategorii/rotator/firmy-zombie-podczas-pandemii-covid-19/, dostęp: 18.05.2026 r.

życiu leży często w interesie banków i rządów[27]. Banki nie muszą odnotowywać strat w przypadku formalnego bankructwa takich firm, a rządy mają spokój społeczny, bo nie ma strajków i demonstracji pracowników, którzy z powodu bankructwa pracodawcy stracili pracę i z tego powodu znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej. Kontynuacja działalności przez takie firmy jest ubocznym efektem stosowania pomocy publicznej celem ratowania przedsiębiorstw.

Warto na koniec zaznaczyć, że w 2024 r. Polski Fundusz Rozwoju (PFR) zażądał zwrotu subwencji od ok. sześciu tysięcy przedsiębiorców korzystających ze wsparcia w ramach tarcz antycovidowych. W pismach kierowanych do przedsiębiorców PFR wskazywał na ryzyko nadużyć. Według ekspertów: „Próby podejmowane przez przedsiębiorców, by wyjaśnić sytuację, zazwyczaj nie przynosiły skutku, a PFR dopytywany, na czym rzekome nadużycia miałyby polegać, jedynie podtrzymywał prezentowane wcześniej stanowisko, nie podając żadnych nowych argumentów. Trudno więc dziwić się reakcji większości przedsiębiorców będących adresatami takiej korespondencji od PFR. Wielu z nich, wobec niezrozumienia przyczyn cofnięcia dotacji i braku wyjaśnień ze strony PFR, nie dokonywało zwrotów przyznanych wcześniej środków. Jednocześnie sami też nie dostrzegali jakichkolwiek podstaw do zwrotu dotacji, gdyż wnioski o dofinansowanie składali w dobrej wierze”[28].

Odnotowano też przypadki składania przez PFR pozwów do sądów o zwrot subwencji z tarcz antycovidowych i wniosków o zabezpieczenie powództwa.

Jak wskazuje S. Knap, jednym z powodów kierowania przez PFR spraw do sądów były rekomendacje Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Zarzuty biura dotyczyły bardzo poważnych kwestii, takich jak korupcja, pranie pieniędzy czy działania na szkodę ekonomicznego interesu państwa. Pojawiały się też zarzuty o lżejszym ciężarze gatunkowym, tj. zajęcia komornicze rachunków lub kierowanie subwencji na rachunki bankowe z limitem odnawialnym[29].

---

[27] *Recessions have become ultra-rare. That is storing up trouble?*, The recession recession, „The Economist” z dnia 15 listopada 2025 r.

[28] K. Witkowska-Malinowska, J. Tuśnio, *Polski Fundusz Rozwoju pozywa o zwrot subwencji z Tarcz*, https://crido.pl/blog-law/polski-fundusz-rozwoju-pozywa-o-zwrot-subwencji-z-tarcz/, dostęp: 18.05.2026 r.

[29] S. Knap, *Spory o zwrot pomocy covidowej. Rekomendacje CBA niepotrzebnie przedłużają sprawy,* „Dziennik Gazeta Prawna” nr 228 z dnia 25 listopada 2025 r.